

Informes de seguiment de la pandèmia de covid-19 a països i regions del Sud Global Nº 13

2 de juliol de 2020

Rentar-se les mans com a mesura preventiva, és possible a tot arreu?

Durant la pandèmia covid-19 una de les mesures de prevenció per tal d'evitar la propagació del virus més recomanades ha sigut rentar-se les mans. Per fer-ho, tal i com vam comentar en el informe passat, cal tenir accés a una solució desinfectant o a aigua, opcions que no sempre estan disponibles o accessibles per a tothom (BIOCOMSC, 2020).

El següent mapa mundi els països estan dimensionats en funció de la disponibilitat de recursos hídrics que tenen. Tal i com podem veure, les zones al món on hi ha més disponibilitat d'aigua són l'Amèrica Llatina i l'Àsia-Pacífic. Tanmateix, les zones amb menys disponibilitat d'aigua són amb molta diferència l'Àfrica subsahariana i l'Orient Mitjà.

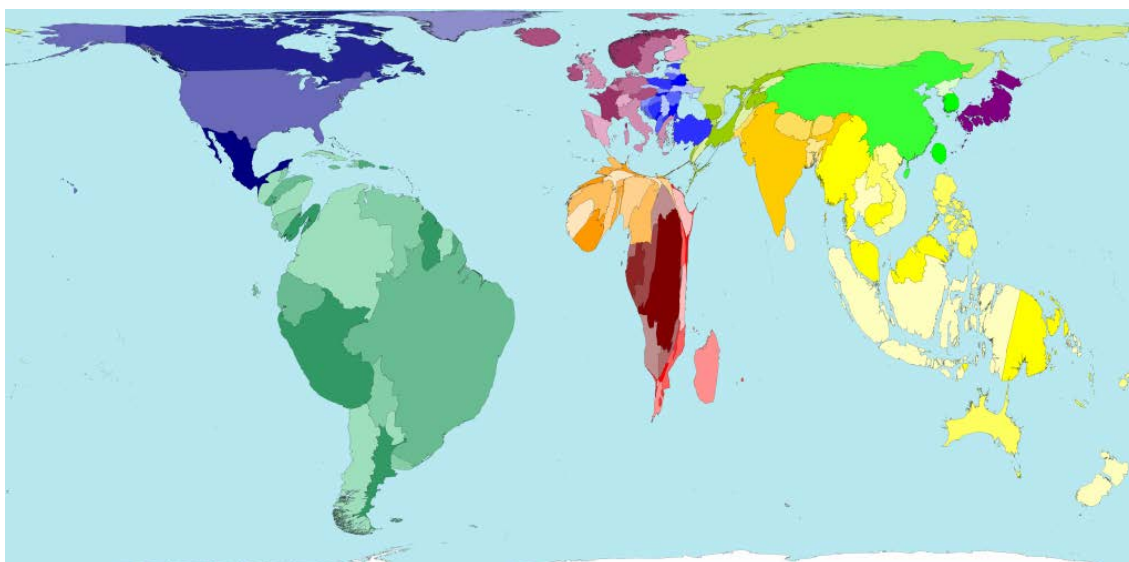

Figura 1. Disponibilitat de recursos hídrics al món. Font: Worldmapper.

Segons un estudi realitzat per la *Comissió Econòmica i Social de les Nacions Unides*, dels 450 milions de persones que viuen en els països àrabs, 74 no poden seguir les mesures de prevenció de la covid-19 per falta d'accés a lavabos i sabó. Els països que amb un major nombre de persones sense accés a la regió són el Sudan amb 31 milions de persones, el Iemen amb 14,3 milions, Egipte amb 9,9 milions i Síria amb 5,4 milions.

En el continent africà s'hi troben 9 dels 10 països al món amb menor accés a l'aigua. El 63% de la població d'Àfrica subsahariana no disposa d'accés a aigua segura, és a dir, accés a aigua lliure de patògens i fems que la contaminen (Wateraid, 2019). I és que degut a la falta de sanejament de l'aigua moltes persones, especialment infants, tenen un risc major de contraure

malalties com el colera, la diarrea hemorràgica, el tifoide o poliomièlitis. Per tant, no només la disponibilitat d'aigua és important, sinó que també ho és la qualitat d'aquesta aigua.

L'accés a l'aigua segura a la regió és molt desigual si es comparen les zones urbanes i les zones rurals. La *Organització Mundial de la Salut (OMS)* estima que dues tercers parts dels habitants urbans tenen accés a aigua potable mentre que només un 17% de la població rural en té. També el terç de la població urbana que no hi té accés són majoritàriament habitants d'assentaments informals a les ciutats (OMS, 2017).

A més a més, tal i com admet la directora regional a l'Àfrica de l'*Organització Mundial de la Salut* Matshidiso Moeti, la sequera dels darrers mesos de primavera ha agreujat la poca disponibilitat d'aigua segura en moltes zones de la regió. Un exemple són els països de l'Àfrica de l'est que estan patint des de 2019 grans plagues de llagostes degut a les condicions mediambientals favorables que generen les sequeres. A Etiòpia, les plagues de llagostes han destruït 1,3 milions d'hectàrees de pastures i prop de 200.000 hectàrees de cultius i això ha implicat una pèrdua de 350.000 tones de cereals.

Al continent, a més a més es barreja la manca de recursos hídrics segurs per raons mediambientals amb la falta d'infraestructures que deriven en una manca d'accessibilitat a l'aigua.

A Bamako, la capital de Mali, certs districtes es queixen sobre els talls d'aigua que pateixen durant el dia que poden arribar a durar entre 5 i 6 hores. Testimonis reclamen en el diari *Journal du Mali* que no poden rentar-se les mans regularment així com tampoc cuinar ni beure.

A l'extrem est Namíbia, les canonades que distribueixen aigua estan malmeses des de fa dos anys. Els habitants s'han queixat al govern moltes vegades que obtenir aigua és molt costós ja que donada la seva manca els preus són desmesuradament elevats. Ara amb la crisi actual, s'ha posat de rellevància la necessitat de fer arribar l'aigua a tots els racons del país i per primer cop el govern està treballant per millorar les canonades.

Segons la iniciativa *Asivikelane*, que pretén mostrar les problemàtiques existents en els assentaments informals de Sud Àfrica, un de cada cinc habitants d'assentaments informals al país no té accés a aigua segura. També, un de cada deu habitants ha rebut durant la pandèmia sabó o desinfectant com a donació del govern. La iniciativa denuncia que les condicions de vida dels assentaments informals són molt precàries i que la gent viu amuntegada i compartint instal·lacions de sanejament. També, demana als governs locals que preguin accions per a mantenir i millorar les infraestructures actuals reparant aixetes trencades, fuites o proporcionant dipòsits addicionals d'aigua (IB, 2020).

De la mateixa manera la República de Guinea, també coneguda com a Guinea Conakry, pateix des de fa dècades la manca d'accés a aigua potable en la majoria de barris de la capital. Segons el Ministre d'Hidràulica i Sanejament del país, Papa Koly, la ciutat de Conakry necessitaria 400m³ d'aigua per abastir regularment a tota la seva població. Tanmateix actualment només arriben 120m³ a les aixetes de la població i 250m³ es perden pel camí degut a les males infraestructures de transport, emmagatzematge i distribució. En aquesta direcció, el Ministre declara en el diari *Guinee News* que tot i tenir la capacitat de produir més volum d'aigua, no es

podria transportar ja que el sistema de transport està obsolet. Tampoc es podria emmagatzemar ni distribuir perquè les estacions d'emmagatzematge estan esquarterades i la xarxa de distribució està atrotinada i foradada.

A més a més a Conakry, la capital de Guinea Conakry, la problemàtica és doble. En aquest moment de l'any es troben en època seca i molts pous estan majoritàriament buits i són difícils d'utilitzar, per tant, moltes famílies han de caminar kilòmetres per arribar a pous privats que subministrin aigua. Aquí és on s'afegeix la segona problemàtica: els talls d'electricitat freqüents des del començament de la pandèmia. I és que, per tal de bombejar l'aigua des del pou fins a l'aixeta per on es subministra cal electricitat i quan no n'hi ha, tampoc hi ha aigua. Durant aquests mesos de confinament s'han fet llargues cues, algunes amb violència i altres pacífiques, per a omplir bidons d'aigua en pous privats.

Finalment no podem parlar de la importància de disposar d'aigua segura per a netejar-se les mans, sense mencionar el sanejament. Segons la OMS 6 de cada 10 persones al món, 4.500 milions, no tenen accés a sanejament segur (OMS, 2017). Això implica, per exemple, que es comparteixen latrines entre moltes persones o que no hi ha un sistema de tractament d'aigües grises adequat.

L'aigua potable i el sanejament són fonamentals no només com a mesures preventives de la pandèmia actual sinó per a la salut de les persones i les comunitats. Cal doncs, treballar per a millorar les infraestructures existents en molts països per tal d'assegurar un dret fonamental i humà com és el dret a l'aigua i al sanejament.

Referències:

Biologia Computacional i Sistemes Complexes. El acceso al agua en América Latina y su consecuencia durante la pandemia. 27 juny 2020. Disponible: <https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19/files/Informe12.pdf>

Worldmapper. Map 102 Water resources. Disponible: <http://archive.worldmapper.org/display.php?selected=102>

Water aid. Beneath the Surface: The State of the World's Water 2019. 2019. Disponible: <https://washmatters.wateraid.org/sites/g/files/jkxooof256/files/beneath-the-surface-the-state-of-the-worlds-water-2019-0.pdf>

Organització Mundial de la Salut. 2100 millones de personas carecen de agua potable en el hogar y más del doble no disponen de saneamiento seguro. 2017. Disponible: <https://www.who.int/es/news-room/detail/12-07-2017-2-1-billion-people-lack-safe-drinking-water-at-home-more-than-twice-as-many-lack-safe-sanitation>

International Budget. Voices of South Africa's Informal Settlement Residents during the COVID-19 Crisis. Asivikelane. 2020. Disponible: <https://www.internationalbudget.org/covid-monitoring/>

Des del grup de recerca BIOCOCM-SC de la Universitat Politècnica de Catalunya per una banda estem en contacte amb diferents grups de recerca i oficines governamentals per tal de treballar conjuntament en la predicció de l'evolució de la pandèmia COVID-19. Per altra banda portem a terme un seguiment dels mitjans de comunicació de 35 països africans i 9 països llatinoamericans complementats amb entrevistes a especialistes en les zones estudiades.

<https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19>